

Diskussionsfrågor

Undervisningssituationen för elever som är mottagna i
grundsärskolan och får sin undervisning i grundskolan

Förslag på diskussionsfrågor

Såväl lärare som rektor och huvudman har ett ansvar för att integrerade elever ska få en god utbildning. En framgångsfaktor som framkommit i granskningen när lärare, tillsammans med andra lärare och med någon som har kunskap om grundsärskolan, får diskutera undervisningen för integrerade elever och sin uppgift att undervisa enligt två läroplaner i samma klassrum. Diskussioner om undervisning för elever som befinner sig på olika kunskapsnivåer och som arbetar efter olika läroplaner är något som gynnar alla elever.

Följande material innehåller diskussionsfrågor kring undervisningen för integrerade elever samt rektorns och huvudmannens ansvar. Flera av frågorna kan även rektorn och huvudmannen använda för att följa upp undervisningen för integrerade elever.

Undervisning enligt grundsärskolans kursplan och undervisning anpassad efter elevens behov och förutsättningar

Ofta har en grundskola endast enstaka integrerade elever och lärare har inte alltid erfarenhet av att undervisa enligt grundsärskolans kursplaner. En lärare som undervisar en grupp där det ingår en integrerad elev behöver vara väl insatt i vad som gäller i båda skolformerna. Vissa förmågor betonas mer i grundsärskolan än i grundskolan, nämligen förmågorna att lösa problem i vardagen, att inta ett kritiskt förhållningssätt, att söka information och att utveckla språkförmågan. När det gäller det centrala innehållet skiljer sig innehållet i grundsärskolans ämnen från grundskolans i både omfattning och innehåll. Generellt sett är det större skillnader i innehållet i ämnen som har en mer abstrakt karaktär, till exempel matematik, än i ämnen med fler praktiska inslag, till exempel bild.

Utifrån en medvetenhet om dessa skillnader och likheter behöver läraren fundera över planeringen av undervisningen. Det kan till exempel gälla val av arbetsätt, arbetsformer och redovisningsformer, så att varje elev ges förutsättningar att utveckla de förmågor som finns framskrivna i den kursplan de följer. I utbildningen ska även hänsyn tas till barns och elevers olika behov och skolan ska erbjuda eleverna strukturerad undervisning under lärares ledning, såväl i helklass som enskilt.

Diskutera följande frågor och dela med er av goda exempel.

- Hur planerar lärare undervisningen för integrerade elever med utgångspunkt i grundsärskolans kursplaner?
- Hur kan undervisningen för en integrerad elev planeras efter grundsärskolans kursplaner och genomföras inom ramen för undervisningen i grundskoleklassen?
- Hur säkerställer lärarna att integrerade elever får förutsättningar att öva på de förmågor som eleven ska utveckla enligt grundsärskolans kursplaner?
- Läser eleven något eller några ämnen enligt grundskolans kursplan? Om ja, hur har bedömningen av elevens förutsättningar att göra det gjorts? Har lärare fått stöd i denna bedömning om behov funnits?

- Finns exempel på anpassningar för elever som inte vill att deras stödbehov ska märkas?
- Om en assistent finns kopplad till elevens undervisningssituation, vad är den personens uppdrag i undervisningssituationen? Vilken möjlighet har lärare och assistenter att mötas och diskutera sina roller gällande undervisningen för eleven?
- Vad har eleven för behov och förutsättningar för att kunna tillgodogöra sig undervisningen i helklass? Behöver eleven viss undervisning i mindre sammanhang?
- Hur kan lärarna utforma undervisningsmetoder för att ge eleven stöd i helklassundervisningen?
- Hur kan kunskap om elevens starka sidor spridas mellan lärare och tillvaratas av alla undervisande lärare i samtliga ämnen?
- Hur utvärderar lärare och rektorn undervisningen för integrerade elever?

En tillgänglig lärmiljö

En tillgänglig lärmiljö är nödvändig för att alla elever oberoende av funktionsförmåga ska kunna ta del av undervisningen. Elever som är integrerade ska ha likvärdiga förutsättningar att kunna delta i utbildningen på samma villkor som sina skolkamrater. Lärare behöver skapa förutsättningar för en lärmiljö i vilken eleven kan delta i den pedagogiska processen och i det sociala sammanhanget i klassen. Det kan handla om val av arbetssätt och arbetsformer samt att se till att eleven kommer till tals och att läraren visar tillit till elevens förmåga. Om förutsättningarna saknas finns risk att integreringen stannar i en placering. En pedagogiskt tillgänglig lärmiljö tillåter elever att bli delaktiga i en lärandegemenskap och att få lära sig så mycket som möjligt utifrån sina egna förutsättningar. Skolan har även som mål att medverka till att utveckla elevernas känsla för samhörighet och solidaritet. Att utveckla lärmiljöns tillgänglighet innebär bland annat att forma den sociala miljön i relation till barns och elevers lärande. Forskning har visat att det har varit positivt för kunskapsutvecklingen för integrerade elever om de känner sig accepterade och delaktiga i gruppen där de får delar av eller all sin undervisning.

Diskutera följande frågor och dela med er av goda exempel.

- Hur utformar lärarna uppgifter utifrån grundsärskolans kursplan som är inom samma område som uppgifter utifrån grundskolans kursplan?
- Vad behöver lärarna utveckla i undervisningen för att skapa ett sammanhang där elever kan utvecklas tillsammans, även i ämnen där eleverna läser enligt olika kursplaner och befinner sig på olika kunskapsnivåer?
- Vilka strategier kan lärarna använda för att ge integrerade elever förutsättningar för att bli delaktiga i grupparbeten och komma till tals i helklass?
- Hur kan lärarna stärka elevers självförtroende så att de vill delta i grupparbeten och diskussioner i klassen?
- Vilka generella anpassningar kan lärarna göra i klassrummet som gynnar alla elever?

Rektorns ansvar att skapa förutsättningar för lärarna

Rektorn ansvarar för att personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter. En lärare som undervisar en grupp där det ingår en integrerad elev behöver kunskap om grundsärskolans kursplaner. Läraren behöver också kunskap om elevens funktionsnedsättning och dess påverkan på lärandet. Läroplanen ställer krav på att lärare ska samverka med andra lärare för att nå de nationella målen. Detta förutsätter att rektorn ger möjlighet för lärare att, enskilt och tillsammans med andra lärare och elevhälsopersonal, kontinuerligt planera, följa upp och anpassa undervisningen så att den i så stor utsträckning som möjligt gynnar varje elevs kunskapsutveckling.

Även om en skola endast har enstaka elever som är integrerade är det viktigt att undervisningen för dessa elever också är en del av det systematiska kvalitetsarbetet och att deras utbildning utvärderas och utvecklas.

Diskutera följande frågor och dela med er av goda exempel.

- Vilka insatser behövs för att stärka ämneslärares kompetens kring grundsärskolans kursplaner i syfte att utveckla undervisningen för integrerade elever?
- Hur kan elevhälsans kompetens användas i arbetet med undervisningen för integrerade elever?
- Hur kan samverkan organiseras så att lärare och annan personal kan delge varandra goda exempel och erfarenheter gällande planering och genomförande av undervisning samt bedömning enligt två kursplaner?
- Hur får lärare kunskap om elevens funktionsnedsättning och hur funktionsnedsättningen påverkar lärandet? Har även lärare som undervisar eleven enligt grundskolans kursplan (om eleven gör det i något/några ämnen) den kunskapen?
- Hur tar samtliga undervisande lärare ett gemensamt ansvar för att se till att eleven får undervisning enligt rätt kursplan och dessutom undervisning anpassad efter sina behov?
- Vilken information behöver rektorn samla in för att ta reda på om eleven tillgodosör sig undervisningen och vilka arbetssätt som är gynnsamma för elevens kunskapsutveckling?
- Om eleven får undervisning på två skolor; hur ser arbetet ut gällande uppföljningen av undervisningen?

Huvudmannens ansvar för verksamheten

Huvudmannen måste skapa förutsättningar för rektor, lärare och annan personal inför att beslut fattas om att en elev ska få sin utbildning integrerad i grundskolan. Viktiga frågor för rektorn och huvudmannen att ställa sig är:

- Vilka förutsättningar har rektorn och lärarna fått för att sätta sig in i den integrerade elevens kursplaner?

- Finns någon person på skolan eller i huvudmannens organisation med kompetens om grundskolan som kan stödja lärarna i arbetet med undervisningen för integrerade elever samt uppgiften att undervisa enligt två kursplaner i samma klassrum?
- Vilken information behöver huvudmannen samla in för att ta reda på om de integrerade eleverna i kommunen ges möjlighet att nå så långt som möjligt?

Om ni i era diskussioner identifierar områden där ni anser att ni behöver arbeta vidare kan dessa dokumenteras i följande arbetsdokument.

Utvecklingsområde	Vilka insatser planeras?	Vad är syftet med insatserna?	Vem/Vilka ansvarar	När ska insatserna genomföras?	Hur ska ni utvärdera resultatet?